

SPOTKANIA Z ZABYTKAMI

miesięcznik popularnonaukowy
TOWARZYSTWA OPIEKI NAD ZABYTKAMI

zrealizowano w ramach Programu Operacyjnego Promocja Czytelnictwa ogłoszonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

2 (240) XXXI Warszawa 2007

ADRES REDAKCJI:

00-460 Warszawa

ul. Agrykoli 1

tel./fax 0-22 622-46-63

e-mail: spotkania@zabytki-tonz.pl

<http://www.spotkania.pl>

RADA REDAKCYJNA:

mgr Jerzy Jasiuk, prof. dr hab. Marek Kwiatkowski, red. Krzysztof Nowiński, dr hab. arch. Krystyna Pawłowska, prof. dr hab. Jacek Purchla, prof. dr hab. Andrzej Rottermund, prof. dr hab. Bogumiła Rouba, prof. dr hab. Anna Sieradzka, mgr Ewa Siurawska, mgr Andrzej Soltan, dr Marian Sołtysiak (przewodniczący), dr hab. inż. Bogusław Szmygin, prof. dr hab. Andrzej Tomaszewski, prof. dr hab. arch. Wiktor Zin

REDAKCJA:

Wojciech Przybyszewski

redaktor naczelny

Lidia Bruszevska

zastępca red. nac.

Ewa A. Kamińska

sekretarz redakcji

Jarosław Komorowski

Zbigniew Michalczyk

opracowanie graficzno-techniczne:

Elżbieta Wysocka-Zbiegień

WSPÓŁPRACUJĄ:

Ryszard Bobrow, Dorota Gabryś, Witold P. Glinkowski, Michał Gradowski, Stanisław Grzelachowski, Adam Konopacki, Marek Konopka, Robert M. Kunkel, Zdzisław Skrok, Małgorzata Smoła, Janusz Szejcki, Tomasz Urzykowski, Hanna Widacka, Wanda Załęska

Wydaje:

Oficyna Wydawnicza Towarzystwa Opieki nad Zabytkami

dyrektor: Ewa Siurawska

00-459 Warszawa, ul. Myśliwiecka 1A,

tel. 0-22 629-62-26

oraz tel./fax 0-22 622-46-74

Redakcja zastrzega sobie prawo wprowadzania zmian i skrótów w materiałach przeznaczonych do publikacji oraz zmian i skrótów tytułów. Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Za treść reklam i ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Argraf

Sp. z o.o.

TOMASZ DUKIELSKI

Oprac. komputerowe: Katarzyna Płońska

Druk i oprawa: Argraf

03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 76

tel./fax (0 22) 811 51 11, 614 53 31

Nakład: 8000 egz.

Od redakcji

W styczniu 1856 r. w warszawskim składzie materiałów piśmiennych i przyborów malarzkich Henryka Hirszla dwudziestotrzyletni wówczas student III kursu na Wydziale Malarstwa Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie Józef Szermentowski (1833-1876) wystawił swój najnowszy obraz przedstawiający pustelnika przed pustelnią w świętokrzyskiej puszczy. W recenzji, którą na łamach „Dziennika Warszawskiego” (nr 19, 21 stycznia 1856 r.) opublikował jego rówieśnik, i jak on jeszcze student tej samej uczelni, Władysław Wieczorkowski (1833-1857), niezwykle uzdolniony i znakomicie zapowiadający się krytyk sztuki i publicysta, czytamy m.in.: „Talent p. Szermentowskiego od niezbyt dawna zwrócił na siebie powszechniejszą uwagę. Przed kilku laty w czasie podróży naszej po kraju, po raz pierwszy spotkaliśmy się w Kielcach z pracami pana Szermentowskiego, a był on wtedy dzieckiem pełnym dobrych chęci i zapału do sztuki. Walczył [...] z pierwszymi potrzebami materialnego życia, więc też i pierwsze błyski jego zdolności widnieją dziś po większej części w mieście Kielcach na szyldach sklepowych. Ale i na tem polu tak sponiewieranym przez byle jakich bazgraczy, można już było dostrzec kielkujące zarody talentu. I widno było, że już wtenczas rozpoczął p. Szermentowski swoje wykształcenie artystyczne, wpatrując się pilnie w obrazy bogatej, a tak powszechnie znanej w całym kraju galerii p. [Tomasza] Zielińskiego. Studia z natury, tej pięknej natury wzgórzystych okolic, w których położone są Kielce, były jakby drugą szkołą dla młodego ucznia”. Opisawszy zaś najnowsze dzieło Szermentowskiego wytknął co prawda Wieczorkowski młodemu artyście kilka błędów, ale i przepowiedział mu znakomitą przyszłość: „Pan Szermentowski nie wszędzie umiałby się wytłumaczyć z rzutów swego pędzla. Wiele tu jeszcze płątaniny bez związku i znaczenia [...]. Mimo jednakże tych zarzutów jakie uczyniliśmy obecnej pracy [...], dała nam ona to przekonanie, że młody artysta może z czasem bardzo wysokie zajmując stanowisko; byleby tylko zechciał pójść drogą pracy i wytrwałości i tym sposobem pielęgnował dalej i rozkrzewiał to ziarno talentu, jakie mu Bóg szczerą ręką udzielił”.

Józef Szermentowski na fotografii z 1865 r.

(wg E. Szermentowski, *Młodość, talent, animusz*, Warszawa 1958)

W związku z obchodzoną w ubiegłym roku 130. rocznicą śmierci Józefa Szermentowskiego, o jego twórczości, na podstawie bogatych zbiorów prac tego artysty z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach, pisze w tym numerze Elżbieta Jeżewska (s. 30-32). Zachęcamy też do lektury artykułów Krzysztofa Mordyńskiego (s. 7-11), Stanisława Grzelachowskiego (s. 12-13) i Tadeusza Bernatowicza (s. 14-16) w bloku tematycznym dotyczącym tzw. Osi Saskiej w Warszawie (temat aktualny, bo odbudowa pałacu Saskiego nabrała już rumieńców). Sympatykom działu „Spotkania na Wschodzie” polecamy wnikliwe opracowanie Jana Skłodowskiego o ocalałym stupie granicznym z czasów Drugiej Rzeczypospolitej (s. 18-19), a miłośnikom tradycji napoleońskiej – artykuł Jerzego Sobczaka o pobytach cesarza w Wielkopolsce (s. 27-29).

W marcowym numerze pisma zamieścimy m.in. raport o polskich dworach oraz wspomnienie o zasłużonym warszawskim kolekcjonerze Dominiku Witke-Jeżewskim, którym to artykułem zakończymy na naszych łamach cykl publikacji związanych z setną rocznicą powstania Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości.

Milej lektury!

Wojciech Przybyszewski

Przypominamy o możliwości dokonywania dorocznych odpisów kwot w wysokości 1% z podatków na rzecz instytucji pożytku publicznego, jaką jest Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, wydawca naszego miesięcznika. Pieniądze, które zostaną przeznaczone na ratowanie zabytków, można wpłacać na konto: BPH S. A. O/Warszawa Nr 81 1060 0076 0000 3300 0031 3478